

КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА

УДК 811.111-26:81'42:141.311

КОРЕЛЯЦІЯ КОНЦЕПТІВ *HUMAN BEING* vs. *ANIMAL*

В ІДІОСТИЛІ ДЖ. БАРНСА

О.Я. Дойчик, канд. філол. наук (Івано-Франківськ)

У статті досліджуються особливості вербалізації художнього концепту *HUMAN BEING* в ідіостилі сучасного британського письменника-постмодерніста Дж. Барнса. Для художньої концептосфери автора властиве порівняння рис характеру та соціальних якостей людини та тварини, тому дослідження концепту *HUMAN BEING* проводиться у його зіставленні з концептом *ANIMAL*. У процесі аналізу виокремлено індивідуально-авторські ознаки концептів *HUMAN BEING* та *ANIMAL*, які дозволяють схарактеризувати людину як природну істоту у зіставленні з представниками тваринного світу. Виявлено такі опозиції концептуальних ознак: 'примітивність, низький рівень інтелекту' – 'високий рівень розвитку', 'боягузливність' – 'сміливість', 'зневажливе ставлення до інших істот' – 'взаємоповага між видами тварин', 'ненадійність' – 'чесність', 'надмірна емоційність, дратівливість' – 'незворушність', 'незграбність' – 'грація', 'неохайність' – 'доглянутий зовнішній вигляд, чистота'. Зіставлення концептуальних ознак обох концептів дозволило також виявити їх авторську іронічну оцінку.

Ключові слова: авторський художній концепт, ідіостиль автора художнього твору, концептуальна ознака.

Дойчик О.Я. Корреляция концептов *HUMAN BEING* vs. *ANIMAL* в идиостиле Джулиана Барнса. Стаття посвячена дослідженню особливостей вербалізації художественного концепта *HUMAN BEING* в идиостиле сучасного британського письменника-постмодерніста Дж. Барнса. Художественної концептосфері автора характерно порівняння якостей характеру і соціальних характеристик людини і тварини, тому дослідження концепта *HUMAN BEING* здійснюється порівнянням його з концептом *ANIMAL*. У процесі аналізу виявлені індивідуально-авторські ознаки концептів *HUMAN BEING* і *ANIMAL*, що дозволяють характеризувати людину як природне істоту в порівнянні з представниками тваринного світу. Виявлені такі опозиції концептуальних ознак: 'примітивність, низький рівень інтелекту' – 'високий рівень розвитку', 'трусовість' – 'смелість', 'пренебрежливий ставлення до інших істот' – 'взаємоповага між видами тварин', 'ненадійність' – 'чесність', 'надмірна емоційність' – 'незворушність', 'незграбність' – 'грація', 'неохайність' – 'доглянутий зовнішній вигляд'. Порівняння концептуальних ознак обох концептів дозволило також визначити їх авторську іронічну оцінку.

Ключевые слова: авторский художественный концепт, идиостиль автора художественного произведения, концептуальный признак.

Doichyk O.Ya. The Correlation of Concepts *HUMAN BEING* vs. *ANIMAL* in Julian Barnes' Idiostyle. The article focuses on the verbalization of the literary concept *HUMAN BEING* in the idiostyle of Julian Barnes. In the author's fictional conceptual sphere human traits of character and social qualities are compared to the respective features of animals, which serves the ground for the concept *HUMAN BEING* in its correlation with the concept *ANIMAL*. As a result, the conceptual properties of the author's concepts *HUMAN BEING* and *ANIMAL* reveal the author's vision of a human being as a natural creature opposed to the representatives of animal world. The following oppositions of the conceptual properties have been singled out: 'primitivism, low intelligence' – 'high level of development', 'cowardice' – 'bravery', 'scornful attitude to other creatures' – 'mutual respect among animals',

‘unreliability’ – ‘honesty’, ‘excessive emotionality’ – ‘coolness’, ‘clumsiness’ – ‘grace’, ‘untidiness’ – ‘neatness’. The comparison of the conceptual properties of both concepts reveal the author’s ironic evaluation of the conceptualized phenomena.

Key words: conceptual property, idiostyle, literary concept.

1. Вступ

Актуальність. Лінгвістичні особливості стилю відомого британського письменника Дж. Барнса останнім часом привертають увагу багатьох дослідників. Творчий доробок автора складають дванадцять романів, три книги оповідань, три збірки есе та численні публіцистичні праці. З часу виходу першого роману “Metroland” у 1980 р. письменника називають «хамелеоном британської літератури» [22, с. 29] завдяки різноманітності жанрів та наративних форм, притаманних його творчості. Три романи Дж. Барнса номінувалися на Букерівську премію, яку автор отримав у 2011 році за роман “The Sense of an Ending”.

Більшість дослідників вважають творчість Дж. Барнса репрезентативною для постмодернізму. Як зазначає С. Грос, «творчість Дж. Барнса, спочатку не постмодерністська, стала центральною у формуванні витоків Британського високого постмодерну у 1980-х» [17, с. 2]. Однак сам автор не вважає себе постмодерністом, підкреслюючи, що для нього мистецтво полягає не в тому, щоб відповідати певній літературній теорії, а в тому, щоб експериментувати. На думку письменника, «романи беруть початок з життя, а не з теорій», а «для того щоб писати, слід переконати себе в тому, що ти створюєш щось нове не тільки для себе, але й для всієї історії літератури» [22, с. 68].

Наше дослідження присвячене аналізу лінгвокогнітивних характеристик ідіостилу Дж. Барнса, зокрема, моделюванню ключових художніх концептів, вербалізованих у романах автора. Залучення когнітивного підходу до аналізу художнього тексту є актуальним, оскільки відкриває ширші перспективи для інтерпретації літературних творів.

Мета статті полягає у виявленні особливостей кореляції авторських художніх концептів *HUMAN BEING* vs. *ANIMAL* в ідіостилі Джуліана Барнса. Досягнення мети передбачає виконання таких завдань:

- уточнити поняття «ідіостиль автора художнього твору», «авторський художній концепт»;

- змоделювати авторські художні концепти *HUMAN BEING* та *ANIMAL* в ідіостилі Джуліана Барнса у їх кореляції; виокремити індивідуально-авторські ознаки концептів *HUMAN BEING* та *ANIMAL*, які дозволяють схарактеризувати людину як природну істоту у зіставленні з представниками тваринного світу.

2. Особливості вербалізації художніх концептів *HUMAN BEING* та *ANIMAL* в ідіостилі Дж. Барнса

Об’єктом нашого дослідження є ідіостиль Джуліана Барнса у лінгвокогнітивному вимірі. Предмет дослідження – особливості кореляції художніх концептів *HUMAN BEING* та *ANIMAL* як ключових елементів ідіостилу письменника.

2.1. Проблеми стилю, причин індивідуальної своєрідності власного буття здавна цікавлять людину. Мислителі, вчені, художники упродовж багатьох сторіч цікавилися, де бере початок джерело унікальності стилю: у самій природі людини або ж в об’єктивних закономірностях тих умов, із яких складається дійсність [7, с. 15].

У когнітивних теоріях особистості [5; 10; 16] стверджувалося, що шукати пояснення особистісним рисам і своєрідності індивідуальної поведінки слід в особливостях сприйняття, розуміння і пояснення людиною дійсності. Отже, у широкому значенні когнітивний стиль – це характерний для особистості спосіб вивчення реальності, у вузькому значенні – це індивідуально-своєрідні способи переробки інформації про своє оточення [9, с. 413].

Проблема аналізу художнього твору як явища словесного мистецтва і визначення адекватних засобів його лінгвістичної інтерпретації останнім часом набула первинного значення у лінгвістиці. Так, В.В. Виноградов зазначав, що “дослідження мови художнього твору є предметом спеціальної філологічної науки, близької до лінгвістики та літературознавства та, одночасно, відмінної від них” [4, с. 151]. Поняття стилю актуалізується всюди, де мова йде про індивідуальну систему засобів

вираження та відтворення, яка порівнюється або протиставляється іншим однорідним системам. Стиль письменника – це система індивідуально-естетичного використання засобів словесного вираження, притаманних певному періодові розвитку художньої літератури [там само, с. 8].

За В.І. Карасиком, індивідуальна мовна свідомість включає три набори знань та уявлень, що формують її цілісність: індивідуальний когнітивний простір, колективний когнітивний простір, когнітивну базу. Перший набір, а саме, індивідуальний когнітивний простір (унікальна структурована сукупність усіх знань і уявлень людини), вивчається у сучасних дослідженнях, присвячених особливостям мови та стилю того чи іншого автора [6, с. 8–9]. Тому центральним поняттям сучасних лінгвістичних досліджень є ідіостиль автора художнього твору.

Ідіостиль автора художнього твору визначаємо з опорою на праці І. Боктінга, Е. Семіно, К. Свіндлгерст, І.А. Тарасової як опосередкований у художньому тексті мовно-ментальний портрет письменника, який відображається у специфіці індивідуально-авторської концептуалізації дійсності, що детермінується системою особистісних цінностей.

Як зазначає Л.І. Белехова, «поняття “когнітивний стиль” письменника, на відміну від літературного стилю, припускає виокремлення способу художнього відображення дійсності у творчості певного автора, особливостей поетичного мислення, яке може бути визначено шляхом аналізу його виражальних мовних засобів у когнітивному аспекті» [3, с. 73]. На думку Е. Семіно, «оскільки когнітивний стиль (mind style) співвідноситься із мовним втіленням концептуалізації текстової дійсності, його дослідження найбільш ефективно здійснюється шляхом поєднання лінгвістичного аналізу та когнітивних теорій, які володіють значним інтерпретативним потенціалом та можуть застосовуватися для забезпечення чітких, систематичних та достовірних результатів лінгвістичного відтворення індивідуального стилю в художній літературі» [21, с. 95]. Отож, сучасний вектор вивчення ідіостилу спрямований від розгляду концептуальних пріоритетів письменника до їх мовної реалізації (праці Н.С. Болотнової, Л.О. Бутакової, В.Г. Ніконової, О.Г. Фоменко).

Центральною категорією когнітивних досліджень ідіостилу автора художнього твору виступає *художній концепт* (І.В. Бидіна, В.І. Карасик, В.Г. Ніконова), який розглядається, насамперед, як одиниця авторської свідомості, репрезентованої у сукупному тексті автора, котра відображає індивідуальне осмислення суті предметів чи явищ дійсності [12; 2, с. 6]. Художні концепти – образні, символічні, оскільки те, що вони позначають, виходить за межі їх змісту [1, с. 276].

Як зазначає З.Д. Попова, в художній картині світу, яка є відображенням індивідуальної картини світу письменника і втілюється в індивідуальному виборі мовних засобів, можна виявити концепти, притаманні тільки авторському сприйняттю світу – індивідуальні концепти письменника [11, с. 8]. У художньому концепті сублімуються поняття, уявлення, емоції, почуття, вольові акти автора, його світоглядні настанови, зумовлені авторським світосприйняттям і жанровою специфікою художнього тексту. Обсяг художнього концепту – фіксований внаслідок його обмеження творчістю окремого письменника як загальним контекстом дослідження [8, с. 219].

Матеріалом дослідження обрано роман Дж. Барнса “A History of the World in 10½ Chapters”.

За словами С. Гроса, «Дж. Барнс є, напевно, найбільш різноманітним (з погляду творчості) та непередбачуваним автором із усіх представників надзвичайно талановитого покоління письменників. Він є також надзвичайно плідним і “на ти” з багатьма жанрами» [17, с. 6]. Важливою рисою творчості Дж. Барнса є вражаюча різноманітність його творів, і одночасно стабільність тем, які автор досліджує знову і знову: «в кожному романі Дж. Барнс торкається центральних загальнолюдських тем щоразу в іншому – інноваційному – літературному контексті» [15, с. 1]. Відмінною ознакою творчості письменника є гуманізм. Так, деякі дослідники творчості Дж. Барнса називають його «квінтесенціальним гуманістом пре-постмодерністського типу» [19, с. 13]. Письменник ставить у центр **людину**, її любов, уяву, суб'єктивну правду [15, с. 4]. В одному з інтерв'ю Дж. Барнс каже: «я романіст, тому всі ідеї повинні корінитися в людині. Якщо я пишу про смерть <...>, вона повинна бути пов'язана з моїм досвідом» [23].

Людина, її внутрішній світ стає призмою, крізь яку автор осмислює наскрізні теми своєї творчості – співвідношення об'єктивної правди й її суб'єктивних варіацій; роль пересічної людини в історичному процесі; кохання, сім'я, адюльтер; страх смерті у світлі релігійного виховання й атеїстичного світовідчуття; роль мистецтва і культури у загальнолюдському й індивідуальному контекстах [14, с. хі; 20, с. 7; 18, с. 10–17].

2.2. Предметом аналізу обрано художній концепт *HUMAN BEING* у його кореляції з концептом *ANIMAL* у досліджуваному романі, оскільки саме такий фокус аналізу дозволяє виділити індивідуально-авторські концептуальні ознаки (КО), які характеризують людину як природну та суспільну істоту.

У романі основна увага письменника зосереджується на зіставленні *людина – тварина* і насамперед виявляються такі КО концепту *HUMAN BEING*, як 'розум' (тобто здатність мислити та приймати рішення) і 'нездатність нести відповідальність'.

КО 'розум' виявляється у тому, що людина, на думку письменника, – єдина тварина, яка наділена розумом і завдяки здатності мислити є визначальним компонентом природного світу. Однак вибір мовних одиниць (*mind simply got too clever for its own good, it got carried away*) свідчить про негативну авторську оцінку використання людиною цього дару. Так, жодна тварина не винайде зброю для власного знищення (*It was the mind that invented these weapons*), але людина, маючи розум, використовує його для самознищення: *You couldn't imagine an animal inventing its own destruction, could you? The mind simply got too clever for its own good, it got carried away <...> never knew when to stop* [13, с. 102].

Завдяки розуму людина отримала право втручатися у природне середовище. І знову ж-таки вибір мовних засобів для характеристики діяльності людини у житті природи відображає авторську негативну оцінку: *ruthlessly dealt with, death-warrant, keel-hauling of the ass, the exterminatory policy with cross-breeds, the death of the unicorn, elimination, sacrifice, traumatize, considerable sacrifices of the animal kingdom* [13].

КО 'нездатність нести відповідальність' відображає характеристики людини у романі "A History

of the World in 10½ Chapters" (*Blame someone else, that's always your first instinct* [13, с. 29]), де ця ситуація описується автором іронічно. Заперечуючи традиційно людське право на інтерпретацію історичної правди, автор надає слово тваринам, які, користуючись нагодою, у свою чергу, перекладають на людину відповідальність за жахливе ставлення, приниження, винищення, які нібито були на Ковчезі тощо: *we accepted double-peg locks, stall inspections, a nightly curfew; punishments and isolation cells; medical inspections* [13, с. 4–22]. Іншими словами, для тих, кому належить право голосу (чи люди, чи "олюднені" тварини), характерним є (*part of a pattern*) перекласти відповідальність на інших (*to shift responsibility; blame someone else; rewrite the rules; throwing our guilt on to them* [13, с. 29, 87]). Так, у гріхопадінні винен змії (*The Fall was the serpent's fault*), алкоголізму покладали початок кози (*Noah discovered the principle of intoxication by watching the goat get drunk on fermented grapes*), а люди, в свою чергу, винні у занепаді природи, і кожен запевняє, що їхня версія подій є єдино правдивою: *My account you can trust* [13, с. 4], *I'm reporting what the birds said, and the birds could be trusted* [13, с. 8].

КО 'нездатність нести відповідальність', як іронічно зображає автор, притаманна всім. Гра автора з читачем полягає у тому, що всі умовиводи, начебто достовірні описи та характеристики мають суб'єктивне забарвлення і є нічим іншим, як інтерпретацією об'єктивної істини, яка, незважаючи на запевнення оповідачів, є недосяжною для пізнання.

Аналіз морально-етичних характеристик людини у природі відбувається через її протиставлення представникам тваринного світу. Автор порівнює людину з тваринами, які традиційно не характеризуються з морально-етичних позицій. Зіставлення людини і тварин виявляють протилежні за змістом КО обох концептів. Опозиції цих ознак характеризують концепти *HUMAN BEING – ANIMAL* відповідно:

'примітивність, низький рівень інтелекту' – 'високий рівень розвитку': *He <Noah> was an ignorant man in many respects* [13, с. 14], *Put him <Noah> side by side with the gorilla and you will easily discern the superior creation* [13, с. 17];

‘боягузливість’ – ‘сміливість’: *Noah* <...> was <...> *cowardly* <...> Whereas *the unicorn* was <...> *fearless, impeccably groomed* [13, с. 16];

‘зневажливе ставлення до інших істот’ – ‘взаємоповага між видами тварин’: *Perhaps this is a concept difficult for you to grasp, but there was a mutual respect among us. Eating another animal was not grounds for despising it* [13, с. 10]

‘ненадійність’ – ‘чесність’: *Noah* <...> was <...> *unreliable* <...> Whereas *the unicorn* was strong, *honest* [13, с. 16];

‘надмірна емоційність, дратівливість’ – ‘незворушність’: *Noah* <...> a *hysterical rogue* [13, с. 8], *Noah* <...> was *bad-tempered* <...> Whereas *the unicorn* was <...> a *mariner who never knew a moment's queasiness* [13, с. 16];

‘незграбність’ – ‘грація’: *Put him <Noah> side by side with the gorilla and you will easily discern the superior creation: the one with graceful movement, superior strength* [13, с. 17];

‘неохайність’ – ‘доглянутий зовнішній вигляд, чистота’: *Noah* <...> was *smelly* <...> Whereas *the unicorn* was <...> *impeccably groomed* [13, с. 16]; *Put him <Noah> side by side with the gorilla and you will easily discern the superior creation: the one with an instinct for delousing* [13, с. 17], *He was a large man, Noah* <...> *indifferent to personal hygiene* [13, с. 17].

3. Висновки

Аналіз КО обох концептів через їх зіставлення дав змогу виявити, що в руслі традицій постмодернізму автор, ховаючись за персонажем оповідача, залишає право на подвійне декодування змісту твору. Вибір мовних засобів та численність ілюстративних позицій безперечно свідчать про авторську негативну оцінку якісних характеристик людини. Однак навмисна гіперболізація позитивних якостей у тварин, які живуть за законами природи і навіть «поїдають одне одного з повагою», та їх ідеалізація створюють іронічний і навіть іноді протилежний ефект, оскільки слід урахувати, що якості тварин поряд із людиною оцінюються у досліджуваному романі термітами.

Перспективним, на наш погляд, є подальше вивчення лінгвокогнітивних характеристик ключових художніх концептів в ідіостилі Дж. Барнса,

моделювання індивідуально-авторської художньої картини світу письменника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аскольдов С.А. Концепт и слово / С.А. Аскольдов // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста : антология / [под ред. В.П. Нерознака]. – М. : Academia, 1997. – С. 267–279.
2. Беспалова О.Е. Концептосфера поэзии Н.С. Гумилева в ее лексическом представлении : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 «Русский язык» / О.Е. Беспалова. – СПб. : Рос. гос. пед. ун-т им. А.И. Герцена, 2002. – 24 с.
3. Белехова Л.І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект : дис. ... доктора филол. наук : 10.02.04 / Белехова Лариса Іванівна. – Київ : Київ. нац. лінгв. ун-т, 2002. – 461 с.
4. Виноградов В.В. Проблема авторства и теория стилей / В.В. Виноградов. – М. : Гос. изд-во худ. лит-ры, 1961. – 613 с.
5. Егорова М.С. Влияние генотипа на соотношение показателей интеллекта и когнитивного стиля / М.С. Егорова, Н.М. Зырянова // Генетика. – 1997. – С. 110–115.
6. Карасик В.И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс / В.И. Карасик. – Москва : Гнозис, 2004. – 390 с.
7. Либин А.В. Дифференциальная психология: на пересечении европейских, российских и американских традиций : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / А.В. Либин. – [3-е изд., испр.]. – М. : Смысл; Издат. центр «Академия», 2004. – 527 с.
8. Ніконова В.Г. Поетикокогнітивний аналіз драматичного тексту: художній концепт / В.Г. Ніконова // Вісник Дніпропетров. ун-ту. Серія «Мовознавство». – Т. 16, № 11. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2008а. – С. 215–220.
9. Палій А.А. Дифференціальна психологія : [курс лекцій] / А.А. Палій. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2007. – 776 с.
10. Палей А.И. Эмоциональность и когнитивный стиль : соотношения и психофизиологические характеристики / А.И. Палей // Психологические проблемы индивидуальности. – М.; Л., 1983. – Вып. 1. – С. 90–105.
11. Попова З.Д. Язык и национальная картина мира / З.Д. Попова, И.А. Стернин. – Воронеж : Истоки, 2002. – 60 с.
12. Тарасова И.А. Категории когнитивной лингвистики в исследовании идиостиля [Электронный ресурс] / И.А. Тарасова // Вестник СамГУ. – 2004. – № 1 (31). – Режим доступа : <http://www.russian.slavica.org>.
13. Barnes J. A History of the World in 10½ Chapters / J. Barnes. – New York : Vintage Books, 1989. – 308 p.
14. Conversations with Julian

- Barnes / [ed. by V. Guignery & R. Roberts]. – University Press of Mississippi. – 2009. – 198 p. 15. Dalton A. Julian Barnes and the Postmodern Problem of Truth [Електронний ресурс] / A. Dalton. – Wellesley College. – 2008. – Режим доступу : <http://julianbarnes.com/resources/theses.html>. 16. Gardner R.W. Cognitive Control of Differentiation in Perception Persons and Objects / R.W. Gardner, L.J. Loherenz, R.A. Shoen // *Perceptual and Motor Skills*. – 1968. – V. 26. – P. 311–330. 17. Julian Barnes (Contemporary Critical Perspectives) / [ed. by S. Groes & P. Childs]. – London : Continuum, 2011. – 192 p. 18. Moseley M. Understanding Julian Barnes / M. Moseley. – Columbia : University of South Carolina Press, 1997. – 198 p. 19. Oates J.C. But Noah Was Not a Nice Man / J.C. Oates // *New York Times Book Review*. – № 1. – Oct. 1989. – P. 12–13. 20. Pateman M. Julian Barnes : Writers and their Work / M. Pateman // Northcote House, 2002. – 106 p. 21. Semino E. A Cognitive Stylistic Approach to Mind Style in Narrative Fiction / E. Semino // *Cognitive Stylistics: Language and Cognition in Text Analysis* / [ed. by E. Semino and J. Culpeper]. – Amsterdam; Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. – 2002. – P. 95–122. 22. Stout M. Chameleon Novelist / M. Stout // *New York Times Magazine*. – № 22. – November 1992. – P. 29, 68–72, 80. 23. Summerscale K. Julian Barnes: Life as He Knows It [Електронний ресурс] / K. Summerscale // *Telegraph* / – 2008. – № 1. – Режим доступу : <http://julianbarnes.com>.
- REFERENCES**
- Askoldov, S.Å. (1997). Kontsept i slovo [Concept and Word]. In V.P. Neroznak (ed.). *Russkaya slovesnost. Ot teorii slovesnosti k structure teksta: antologiya [Russian philology. From the theory of philology to the text structure]*. M: Academia Publ., pp. 267–279.
- Barnes, J. (1989). *A History of the World in 10 ½ Chapters*. New York: Vintage Books
- Belekhova, L.². (2002). *Obraznyi prostir amerykanskoyi poezii: lingvokognityvnyi aspekt. Diss. dokt. filol. nauk [Imagery Space of American Poetry: Linguo-Cognitive Perspective. Dr. philol. sci. diss.]*. Kyiv. 461 p. (in Ukrainian)
- Bespalova, Î.Å. (2002). *Kontseptosfera poezii N.S. Gumilyova v ee leksicheskoy predstavlennii Avtoref. diss. kand. filol. nauk [The conceptual sphere of N.S. Gumilyov's Poetry: Lexical Perspective. Cand. philol. sci. diss. synopsis]*. SPb, 24 p. (in Russian)
- Dalton, A. (2008). *Julian Barnes and the Postmodern Problem of Truth*. Available at: <http://julianbarnes.com/resources/theses.html>.
- Gardner, R.W., Loherenz, L.J., and Shoen, R.A. (1968). Cognitive Control of Differentiation in Perception Persons and Objects. *Perceptual and Motor Skills*, 26, 311–330.
- Groes, S., and Childs, P. (eds.). (2011). *Julian Barnes (Contemporary Critical Perspectives)*. London: Continuum.
- Guignery, V. and Roberts, R. (eds.). (2009). *Conversations with Julian Barnes*. University Press of Mississippi.
- Karasik, V.I. (2004). *Yazykovoï krug: lichnost, kontsepty, diskurs [Language Circle: Personality, Concepts, Discourse]*. İoscow: Gnosis.
- Libin, Å.V. (2004). *Differentsialnaya psikhologhiya: na peresechenii yevropeiskikh, rossiyskikh, amerikanskikh traditsiy [Differentiating Psychology: on the Crossroads of European, Russian, American Traditions]*. İoscow: “Academiya” Publ.
- Moseley, M. (1997). *Understanding Julian Barnes*. Columbia: University of South Carolina Press.
- Nikonova, V.H. (2008). Poetiko-kohnyivnyi analiz dramatychnoho tekstu: khudozhnii kontsept [Cognitive-Poetic Analysis of Dramatic Text: Fiction Concept]. *Visnyk Dnipropetr. Un-tu. – Dnipropetrovsk Un-ty Messenger, Volume 16, 11*, 215–220. (in Ukrainian)
- Oates, J.C. (1989). But Noah Was Not a Nice Man. *New York Times Book Review*, 1, 12–13.
- Palei, Å.I. (1983). Emotsyonalnost i kognityvnyi stil: sootnosheniye i psikhofizicheskiye kharakteristiki. [Emotionality and Cognitive Style: Correlation and Psychophysical Characteristics] *Psikhologicheskkiye problemy individualnosti. – Psychological problems of an Individual*, 1, 90–105 (in Russian)
- Palii, Å.Å. (2007). *Dyferentsiyalna psikhologhiya [Differentiating Psychology]*. Ivano-Frankivsk : VDV CIT Publ.
- Pateman, M. (2002). *Julian Barnes: Writers and their Work*. Northcote House: NHP.
- Popova, Z.D. (2002). *Yazyk i natsyonalnaya kartina mira [Language and National World View]*. Voronezh: Istoky Publ.
- Semino, E.A (2002). Cognitive Stylistic Approach to Mind Style in Narrative Fiction. In: Elena Semino and Jonathan Culpeper (eds.). *Cognitive Stylistics: Language and Cognition in Text Analysis*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, pp. 95–122.
- Stout, M. (1992). Chameleon Novelist. *New York Times Magazine*, 22, 29, 68–72, 80.

- Summerscale, K. (2008). Julian Barnes: Life as He Knows It. *Telegraph*, 1. Available at: <http://julianbarnes.com>.
- Tarasova, I.À. (2004). Kategorii kognitivnoi lingvistiki v issledovanii idiostilya [Cognitive Linguistic Categories in Idiostyle Research]. *SamGU Vestnik. – SGU Messenger*, 1 (31). Available at: <http://www.russian.slavica.org>. (in Russian)
- Vynogradov, V.V. (1961). *Problema avtorstva i teoriya stilei* [The problem of Authorship and the Theory of Styles] Ìoskva : State Fiction Publ. (in Russian)
- Yehorova, M.S., and Zyryanova, N.M. (1997). Vliyaniye genotipa na sootnosheniye pokazateli intelekta i kognitivnoho stilya [The Influence of Genotype on Intelligence and Cognitive Style]. *Genetika. – Genetics*, 1, 110–115. (in Russian)